

Veerkrachtig bestuur in Zuidoost-Brabant

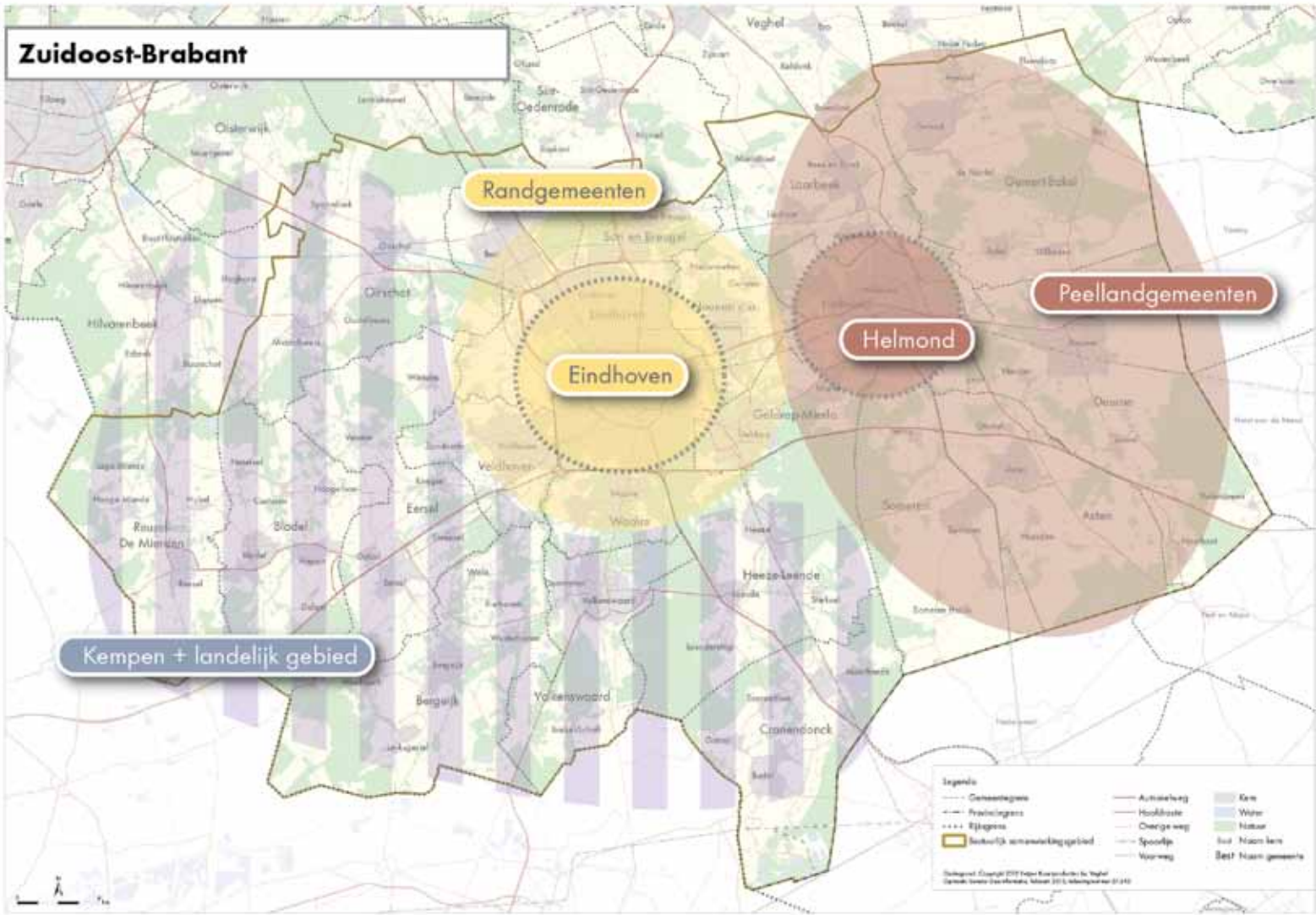
KRACHTIG
BESTUUR
in Brabant

Voorlopige aanbevelingen van de Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant aan:

- *de gemeenten in Zuidoost-Brabant*
- *de regio Zuidoost-Brabant*
- *de provincie Noord-Brabant*
- *de Vereniging van Brabantse Gemeenten*

Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant
15 mei 2013

Uitvoering:

Opdrachtgevers:

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

VOORWOORD		4
HOOFDSTUK 1	OP WEG NAAR HET ‘FOTOBOEK’ KRACHTIG BESTUUR IN BRABANT	5
HOOFDSTUK 2	WAARNEMINGEN	7
2.1	Het analysemodel	7
2.2	De regio in vogelvlucht	8
2.3	Ambities van de regio Zuidoost-Brabant	9
2.4	Samenwerking in de regio	10
2.5	Waarnemingen van de adviescommissie	13
HOOFDSTUK 3	VISIE EN KADER VAN DE KLANKBORDGROEP	17
HOOFDSTUK 4	AANBEVELINGEN	18
4.1	Op weg naar verstedelijkte regio's	18
4.2	Aanbevelingen	19

Bijlagen

Kaart regio Zuidoost-Brabant	22
Opdracht en samenstelling adviescommissie en klankbordgroep	24

Zie voor meer achtergrondinformatie www.brabant.nl/krachtigbestuur

Voorwoord

De Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG) en de provincie onderzochten het vermogen van gemeenten om de Brabantse ambities te realiseren en het groeiende takenpakket adequaat te vervullen. De VBG en de provincie hebben voor dit project een adviescommissie en een klankbordgroep ingesteld.

De Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant voert, ondersteund door BMC, in de vier Brabantse regio's (Noordoost-, Zuidoost-, Midden- en West-Brabant) gesprekken met vertegenwoordigers van gemeenten en met iedere gemeente individueel. In de afgelopen maanden zijn er gesprekken gevoerd met alle gemeenten in Zuidoost-Brabant en vond er een bijeenkomst plaats over en met de regio. Dit heeft geleid tot een 'foto' van de regio Zuidoost-Brabant. De regionale foto treft u aan in deze rapportage.

Daarnaast heeft de adviescommissie per gemeente een beknopt overzicht van de resultaten van de sterkte-zwakteanalyse (een zogenoemde SWOT-analyse) gemaakt. Dit geeft inzicht in de mogelijkheden, beperkingen en inspanningen van gemeenten om actief bij te dragen aan regionale samenwerkingsprogramma's. Aan de hand van alle kennis die is opgedaan in de gesprekken heeft de adviescommissie een aantal waarnemingen gedaan die hebben geleid tot voorlopige aanbevelingen, die de adviescommissie in dit advies weergeeft. Uiteindelijk moet dit traject aangeven hoe de kwaliteit en de bestuurskracht zo valt te bundelen dat er voor alle Brabanders een krachtig en toekomstgericht bestuur te garanderen is.

Het zijn voorlopige standpunten van de adviescommissie. De klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant zal een reactie geven op de verschillende regiofoto's. Dat kan aanleiding zijn tot aanscherping van het beeld en de toonzetting. Het voorlopige karakter houdt de adviescommissie vast totdat er een totaalbeeld van de hele provincie is. Er is immers een grote mate van uitwisseling en samenwerking aan de randen van de regio, waarvan het beeld nu nog niet compleet is. Die uitwisseling en samenwerking wil de adviescommissie meewegen. Ook kan het totaalbeeld van de provincie aanleiding zijn om de focus aan te scherpen. Naar verwachting zal de adviescommissie voor de zomer van 2013 het eindadvies voor de hele provincie opstellen. Tot dat moment zullen de aanbevelingen de status 'voorlopig' behouden.

De adviescommissie is in alle gesprekken enthousiast ontvangen en de gesprekken zijn zeer informatief geweest. De adviescommissie bedankt de vele gemeentebestuurders en raadsleden voor hun bevlogenheid en enthousiasme om de provincie nog mooier te maken.

Namens de Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant, W.H. Huijbregts-Schiedon, voorzitter

1 Op weg naar het 'fotoboek' Krachtig Bestuur in Brabant

Gemeente: Vragenlijst

BMC: Deskresearch

Adviescie: Adviesgesprek

Adviescie: SWOT / Foto van de gemeente.
Vervolgens vraag aan de gemeente wat ga je ermee doen?

Adviescie: Concept-aanbevelingen inzake gemeente / regio

Adviescie: Definitieve aanbevelingen juni 2013

Provincie: Oplevering aanbevelingen aan regio, als beeld van de gehele provincie compleet is.

Het werkproces naar het 'fotoboek' Krachtig Bestuur in Brabant geeft de adviescommissie hierboven schematisch weer.

De Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant heeft voor haar oordeelsvorming iedere gemeente in de regio Zuidoost-Brabant bezocht en gesproken met de colleges van B&W en (vertegenwoordigers van de) gemeenteraden. In een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de regio Zuidoost-Brabant is verder doorgepraat over regionale ontwikkelingen, samenwerking en regionale agenda's.

Daarbij is gewerkt met de volgende aanpak:

1. Deskresearch: door BMC is op basis van de door gemeenten aangeleverde documenten en open bronnen (zoals websites en mediaberichten) een globaal overzicht gemaakt van een aantal aspecten van de bestuurskracht van de desbetreffende gemeente (financiële situatie, interactie met de bevolking, visie en strategisch vermogen en samenwerking). De deskresearch is in conceptvorm voorgelegd aan de gemeente(secretaris) voor eventuele opmerkingen en aanvullingen.

2. Op basis van een digitale vragenlijst heeft er een zelfanalyse plaatsgevonden door de desbetreffende gemeente, vaak vastgesteld door het college en soms ook vastgesteld door de raad en het college.

3. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met het college en een delegatie van de raad, waarbij aan het begin van het gesprek werd vastgesteld of de deskresearch bekend is en een actueel beeld geeft, dan wel of er feitelijke aanvullingen nodig zijn. Deze gesprekken gingen onder meer over bestuurlijke stabiliteit en een gezonde financiële positie, het vermogen om opgaven en ambities te definiëren en om te zetten in uitvoering, de decentralisatie-opgaven, samenwerking in de regio, de Agenda van Brabant en de interactie met de bevolking.

4. Het SWOT-verslag van deze gesprekken met de bevindingen van de leden van de adviescommissie is voor eventuele opmerkingen en aanvullingen voorgelegd aan de gemeente(secretaris) en is aangepast als het feitelijke onjuistheden bevatte.

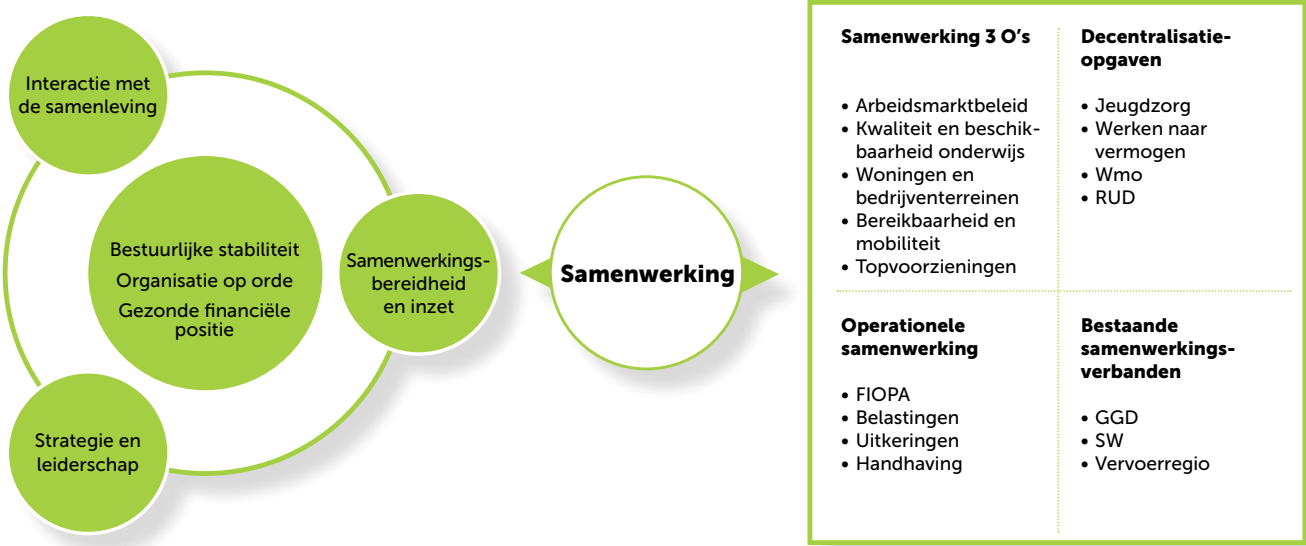
Zoals gesteld, is deze ronde langs de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant aangevuld met een bijeenkomst met regionale vertegenwoordigers. Een derde slag volgt in de komende weken, te weten de vergelijking van Zuidoost-Brabant met de regio's Noordoost-Brabant, Midden-Brabant en West-Brabant en de daarmee verband houdende, grensoverschrijdende ruimtelijke vraagstukken en samenhang. Het definitieve oordeel van de adviescommissie wordt, met andere woorden, gevoed vanuit een drietal perspectieven:

- de invalshoek van de afzonderlijke gemeenten in de regio;
- de blik vanuit de samenwerking in de regio;
- de regionale ontwikkeling, afgezet tegen ontwikkelingen in andere regio's van de provincie Noord-Brabant.

2 Waarnemingen

2.1 Het analysemodel

In de aanpak is ervoor gekozen om niet te werken met zogenoemde bestuurskrachtonderzoeken, maar met de zogeheten Brabantse Bestuursscan als analysekader:

Gemeenten in beeld

De kern van het bestuurlijk profiel van de gemeente bestaat uit het fundament van een goed functionerende gemeente:

- bestuurlijke stabiliteit;
- de organisatie kwalitatief en kwantitatief op orde;
- een gezonde financiële positie.

Maatschappelijke vraagstukken zijn alleen effectief aan te pakken in interactie met de samenleving; dit is linksboven in beeld gebracht. Het vertrouwen dat bestuurders en ambtenaren krijgen van hun inwoners bepaalt of er sprake is van adequate besluitvorming. Strategie en leiderschap hebben daarom een aparte score; dit is linksonder in beeld gebracht. De wil om

samen met anderen tot oplossingen te komen en de inzet voor de gemeenschappelijke zaak is een cruciale factor; dit is middenrechts in beeld gebracht.

Samenwerking apart in beeld

Voor de samenwerking is de ordening aangebracht door inhoudelijke groepering. Het eerste blok linksboven betreft de samenwerking op economisch, fysiek en ruimtelijk terrein. Het tweede blok, rechtsboven, betreft de samenwerking bij de (nieuwe) decentralisatieopgaven. Het derde blok, linksonder, betreft de samenwerking op het operationele vlak. In het vierde blok ten slotte, rechtsonder, zijn aparte samenwerkingsverbanden genoemd. In het vervolg van dit hoofdstuk geeft de adviescommissie de belangrijkste waarnemingen weer.

2.2 De regio in vogelvlucht

De regio Zuidoost-Brabant wordt gevormd door een netwerk van steden en dorpen. Het netwerk kent sterke functionele verbanden en wordt gedragen door de steden Eindhoven en Helmond met een aantal, daarmee verbonden, randgemeenten. Dit is het stedelijk gebied, dat tegelijk het hart van de regio vormt. Daarbuiten begint het landelijk gebied, dat bestaat uit een groot aantal dorpen op korte afstand van elkaar. Naar het oosten strekt zich De Peel uit, naar het (zuid)westen De Kempen. Zuidoost-Brabant kent daarmee een combinatie van rust en grote dynamiek. Een menging van stad en land heeft geleid tot dorpse steden en een verstedelijkt landschap. De steden profiteren van het landschappelijk schoon en de mooie dorpen, waar het goed en veilig wonen en ontspannen is. De dorpen hebben belang bij de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau van de steden.

De identiteit van de regio is sterk historisch en cultureel bepaald door de agrarische herkomst

en de vroege industrialisatie (tabaksindustrie, Philips, DAF, Vlisco, Begemann et cetera). Er is een lange traditie van samenwerking en innovatie. De samenwerkingsbereidheid in Zuidoost-Brabant is voor een deel terug te voeren op een historie van schaarste en gemeenschapszin in een van oorsprong arm gebied met zand- en heidegronden. Met de komst van de Technische Universiteit, investeringen van Philips in R&D, de komst van kennisintensieve bedrijven en de ontwikkeling van nieuwe takken van industrie veranderde Zuidoost-Brabant de afgelopen decennia verder van karakter. De opeenvolgende Europese structuurprogramma's hebben de gemeenten niet alleen meer verbonden, maar ook bewezen dat samenwerking loont.

Eindhoven en omgeving geldt momenteel binnen Europa als een van de meest toonaangevende kennis- en innovatieregio's. Met de aanduiding 'Brainport' is Zuidoost-Brabant door het kabinet aangewezen als pijler van de nationale economie. De regio onderscheidt zich door een hoge mate van onderzoek en ontwikkeling (R&D) in combinatie met industriële en hoogtechnologische bedrijvigheid.

De regio kent een hecht netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven en hoogwaardige maakindustrie. 45% van alle private R&D-activiteiten in Nederland vindt plaats in de regio Eindhoven.

Bestuurlijke inrichting en voorgeschiedenis
De regio Zuidoost-Brabant bestaat uit 21 gemeenten (zie tabel 1). De huidige gemeentelijke indeling is in hoofdzaak per 1 januari 1997 tot stand gekomen. Kort daaraan voorafgaand zijn de grote woningbouwlocaties Meerhoven en Brandevoort via grenscorrecties ingedeeld bij respectievelijk Eindhoven en Helmond. Na 1997 heeft er nog één herindeling plaatsgevonden, namelijk de samenvoeging van de gemeenten Geldrop en Mierlo in 2004.

Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE), gestart in 1993, is een samenwerkingsverband van de 21 gemeenten. De gemeenten in de regio Eindhoven hebben een lange traditie van samenwerken. Al jaren bundelen zij de krachten op een breed scala aan onderwerpen. De samenwerking is gericht op het realiseren van de ambities van Brainport Eindhoven, zoals

verwoord in de Brainport 2020-agenda. Daar ligt de grootste meerwaarde voor de regio en dus van de samenwerking.

Discussies in het stedelijk gebied over een eventuele samenvoeging van randgemeenten met de centrumgemeente werden beslist ten gunste van (niet-vrijblijvende) samenwerking tussen de stedelijke gemeenten. Er is momenteel een wetsvoorstel in procedure gericht op beëindiging van de plusstatus van de plusregio's, zoals Zuidoost-Brabant.

Verder zijn in de regio twee waterschappen actief, namelijk Waterschap Aa en Maas en Waterschap De Dommel. Een toenemend aantal gemeenten in de regio werkt voor beheersmatige, operationele, en soms beleidsmatige taken op subregionaal niveau samen.

Bereikbaarheid
De bereikbaarheid over de weg, per spoor, over water en door de lucht (Eindhoven Airport) is in het algemeen goed. De regio beschikt over een fijnmazig wegennet, zodat de inwoners in goede verbinding staan met alle regionale voorzieningen. Via het rijkswegennet bestaan goede verbindingen met de Randstad en andere delen van het land, het Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit. De internationale bereikbaarheid over het spoor is beperkt, onder meer door het ontbreken van een directe (snelle) verbinding tussen Eindhoven en Antwerpen, Leuven en Aken. De bereikbaarheid van het oostelijk deel van de regio Eindhoven-Helmond dient nog te worden verbeterd. Hiervoor loopt het project Noord-oostcorridor. De Noord-oostcorridor gaat over opwaardering van de N279 tussen Veghel en Asten in combinatie met de aanleg van een nieuwe oostwestverbinding waarmee de 'ruit' van verkeerswegen rond Eindhoven-Helmond wordt voltooid.

2.3 Ambities van de regio Zuidoost-Brabant

Aan de top blijven door samenwerking binnen de Triple Helix
De regio Zuidoost-Brabant is uitgegroeid tot een Europese topregio met een hecht netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven, hoogwaardige maakindustrie

en een innovatief Agro-Food Complex. De 21 gemeenten vormen samen één sociaaleconomische regio: een fijnmazig netwerk met sterke functionele verbanden.

De ambitie van Zuidoost-Brabant is: de regio laten groeien tot de best presterende van Nederland, behorend tot een van de technologisch meest innovatieve regio's van Europa en behorend tot de Top 10 van de wereld. De route naar dit doel is geschetst in de Brainport 2020-agenda, een gezamenlijke agenda voor een gezamenlijke toekomst van de regio Zuidoost-Brabant.

De basis voor de toekomst van Eindhoven en omgeving is de samenwerking tussen het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid (Triple Helix). Een hechte samenwerking van deze partijen in dynamische en niet-hiërarchische structuren is het fundament onder Brainport. Elke partij in de Triple Helix speelt zijn eigen unieke rol. De overheid gaat binnen deze samenwerking over de woon- en leefomgeving en het stimuleren van een goed economisch klimaat.

Missie:
Groei naar een excellente regio, die zich onderscheidt door creativiteit, innovatie en technologie
Door in te zetten op Brainport creëert de regio een gezamenlijke toekomst ('stip aan de horizon'). Een toekomst die als volgt is omschreven:

- dynamische, sterke regio die welvaart en welzijn genereert, nu en in de toekomst;
- sterke stuwende economie en werkgelegenheid;
- magneetfunctie voor kenniswerkers, dus groei bevolking;
- hoog voorzieningenniveau met internationale (culturele) allure;
- prachtige omgeving: prettig wonen, goede bereikbaarheid en duurzame leefomgeving;
- een hedendaagse, levende gemeenschap (met jong en creatief elan);
- een betrokken samenleving met een hoog zelforganiserend vermogen;
- sterke nationale en Europese positie en internationale uitstraling.

Tabel 1 Overzicht gemeenten in Zuidoost-Brabant per 1 januari 2012

Gemeente	Oppervlakte in ha	Aantal inwoners
Asten	7.138	16.396
Bergeijk	10.179	18.122
Best	3.512	28.690
Bladel	7.571	19.573
Cranendonck	7.814	20.418
Deurne	11.837	31.741
Eersel	8.328	18.168
Eindhoven	8.884	217.228
Geldrop-Mierlo	3.139	38.668
Gemert-Bakel	12.362	29.028
Heeze-Leende	10.512	15.348
Helmond	5.457	88.798
Laarbeek	5.617	21.606
Nuenen c.a.	3.411	22.542
Oirschot	10.285	17.856
Reusel-De Mierden	7.865	12.647
Someren	8.143	18.586
Son en Breugel	2.649	15.821
Valkenswaard	5.644	30.669
Veldhoven	3.192	43.876
Waalre	2.271	16.493
Totaal	145.810	742.274

2.4 Samenwerking in de regio

Hoofdpijnen van de samenwerking SRE en Brainport

Binnen het SRE wordt op een breed scala van onderwerpen samengewerkt. Enkele voorbeelden zijn: stimulering van de economie, volkshuisvesting, milieubeleid, ontwikkeling van de infrastructuur, plattelandsontwikkeling etcetera. Zoals hiervoor aangegeven, ligt de focus van de samenwerking binnen het SRE nu op het realiseren van de ambities van Brainport Eindhoven. Kortom, de Brainport 2020-agenda is leidend voor het SRE.

Om de ambities van de Brainport 2020-agenda waar te maken, vormt de Triple Helix het fundament van de samenwerking. De marktpartijen hebben de opgave om de groei en bloei van de bedrijven en kenniseconomie te realiseren. De publieke partijen moeten dit proces faciliteren en zorgen voor gunstige randvoorwaarden waaronder burgers en bedrijven aan deze ambities kunnen bijdragen. Binnen de publieke geleding neemt het SRE, als samenwerkingsverband van gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant, de rol in van verlengstuk van het lokale bestuur en smeerolie tussen de verschillende spelers.

Rol SRE – heroriëntatie op de inhoud en vorm van de gemeentelijke samenwerking

Zuidoost-Brabant heeft een lange traditie van samenwerking, die ruim 30 jaar geleden startte met de vorming van de Agglomeratie Eindhoven en werd geïntensiveerd binnen verschillende Europese structuurprogramma's in de 90'er jaren. In de samenwerking tussen het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid heeft het SRE de rol ingenomen van versneller en verbinder binnen de samenwerking. Om de gestelde ambitie te realiseren is een voortzetting van de gemeentelijke samenwerking noodzakelijk, alsmede een programma gericht op het realiseren van de Brainport 2020-agenda, maar de huidige vorm van gemeentelijke samenwerking in de regio staat onder druk door verschillende factoren:

- bestuurlijke veranderingen: het voornemen tot beëindiging van de Wgr-plus, de voorgenomen overgang van de BDU (brede doeluitkering) naar de provincie;
- de rijksopdracht om Brainport te versterken (met de noodzaak tot bovenregionale samenwerking);
- versterking van de (vooral beheersmatige) samenwerking tussen gemeenten op subregionaal niveau (bijvoorbeeld de samenwerking tussen de gemeenten in De Kempen en tussen de A2-gemeenten);
- de noodzaak tot herziening van het BOR-convenant¹ in combinatie met het voornemen van gemeenten in het stedelijke gebied om intensiever samen te werken;
- de bezuinigingstaakstelling van de gemeenten en de verlaging van de voor regionale samenwerking beschikbare inwonersbijdrage;
- gebrek aan draagvlak voor een leidende rol van Eindhoven voor de regio en – in het verlengde daarvan – een afkalvend draagvlak voor het SRE als regionaal vertegenwoordigend bestuurlijk orgaan.

Recent is besloten dat per 2015 het SRE moet zijn doorontwikkeld (transformatie) tot een bestuurlijk platform met een kleine servicegerichte organisatie die de regionale strategie uitwerkt op de thema's economie, infrastructuur, ruimte en ook het regionale stimuleringsfonds beheert. Daarnaast wordt elke vier jaar gezamenlijk een Regionale Agenda opgesteld.

Subregio's in Zuidoost-Brabant

Binnen de regio Zuidoost-Brabant kunnen we de volgende subregionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderscheiden met de volgende verschillende opgaven.

1) Het BOR-convenant uit 2005 beoogt het bouwen van 10.000 woningen (sociale huur en koop) en het realiseren van 250 ha. bedrijventerrein tot 2030 door de randgemeenten ten behoeve van Eindhoven en verder het leveren van een bijdrage door de convenantpartijen aan de versterking van de economische structuur in het stedelijk gebied van Zuidoost-Brabant.

Tabel 2 Weergave van de subregionale samenwerkingsverbanden binnen de regio Zuidoost-Brabant met hun specifieke opgaven volgens de Regionale Agenda 2011-2014 van het SRE

Subregionaal samenwerkingsverband	Deelnemende gemeenten	Belangrijkste opgave
Eindhoven	Gemeente Eindhoven	• Versterken regionale centrumfunctie • Culturele voorzieningen en evenementen als basis voor internationale allure • Verdichting van wonen en werken in de stad • Internationale branding
Eindhoven en de andere campusgemeenten	Gemeenten Best, Eindhoven, Helmond, en Veldhoven	• Versterken van het R&D-profiel van de regio in relatie tot de vier campussen en de grote zelf-scheppende bedrijven
Stedelijk gebied Eindhoven	Gemeenten Best, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Nuenen c.a., Son en Breugel, Veldhoven, Waalre	• Realisatie woningbouwopgave (netto toevoeging van 18.925 woningen tot 2020) • Realisatie bedrijventerreinen (netto toevoeging van 300 ha in het positieve scenario) en herstructureringsopgave (485 ha.) • Gebiedsontwikkeling rond A2-zone en Rijk van Dommel en Aa • Uitvoering en herijking BOR-convenant
Peel	Gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren	• Versterken Agro-Food Complex • Verbinding Brainport met Greenport Venlo • Ontwikkeling Brainport-Oost (samen met Helmond), langs de ontwikkelas N279 • Living labs (toepassing innovaties energie en duurzaamheid) • Groene Peelvallei als toeristische opgave
Kempen	Gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden	• Versterken maakindustrie langs A67 (Bladel, Eersel, Kempisch Bedrijven Park) • Bedrijventerreinen; organiseren verhuisketen in verband met realisatie KBP • Het verbeteren van de kwaliteit van toerisme en recreatie; verruimen en diversificatie van het aanbod; aanboren nieuwe doelgroepen • Natuurontwikkeling
A2-gemeenten	Gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard	• Versterken maakindustrie langs A2 • Doorontwikkelen Industrierrein Cranendonck • Gebiedsontwikkeling in combinatie met N69 • Natuurontwikkeling (Strabrechtse heide) • Landbouwontwikkeling • Grensoverschrijdende economische samenwerking met gemeenten in Vlaanderen
Dommelvalleigemeenten	Gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel	• Intensief samenwerken • Uiteindelijk doel: een ambtelijke fusie

Samenwerking bij de decentralisaties

In de regio Zuidoost-Brabant worden de decentralisatieopgaven in een wisselende samenstelling gezamenlijk opgepakt. Initiatiefnemers voor deze samenwerking zijn de 21 gemeenten, waarbij zij worden ondersteund door het SRE. Onder andere op het gebied van Zorg en Welzijn stemmen de 21 gemeenten in dit verband het beleid af.

Jeugdzorg

De provincie Noord-Brabant, het SRE en de 21 SRE-gemeenten kiezen ervoor om gezamenlijk op te trekken wat betreft de transitie van de Jeugdzorg. De lokale doorvertaling van de transitie wordt door de gemeenten op subregionaal niveau opgepakt. Dat gebeurt in de subregionale samenwerkingsverbanden zoals genoemd in tabel 2. Echter, de gemeente Helmond sluit zich aan bij de Peelgemeenten (en niet bij de campusgemeenten of de gemeenten in het stedelijk gebied). De gemeente Veldhoven beziet in hoeverre zij kan aansluiten bij de Kempen-gemeenten en de gemeente Best is zich nog volop aan het oriënteren.

AWBZ/Wmo

In regionaal verband (SRE) vindt overleg plaats over de wijze waarop de regiogemeenten de transitie oppakken. Anders dan bij de transities Jeugdzorg en de Participatiewet, waar naar verwachting een aantal onderdelen verplicht regionaal worden opgepakt, staan de regiogemeenten bij de transitie AWBZ op het standpunt dat lokaal maatwerk uitgangspunt is en dat groot-schalig en vergaand samenwerken niet voor de hand ligt.

Ook hier wordt de lokale doorvertaling door gemeenten op subregionaal niveau opgepakt. Dat gebeurt in de regionale samenwerkingsverbanden zoals weergegeven in tabel 2. Echter, de gemeente Helmond sluit zich aan bij de Peelgemeenten. De gemeenten Veldhoven en Best zijn zich aan het oriënteren en zien ook mogelijkheden om dit samen op te pakken.

Participatiewet

Voor de lokale doorvertaling hebben de volgende gemeenten de krachten gebundeld om de Participatiewet te implementeren: De Kempen (Bergeijk, Oirschot, Bladel, Reusel-De Mierden en Eersel), de A2-gemeenten (Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard), Best, Nuenen c.a., Son en Breugel en Eindhoven. Daarnaast hebben de Peelgemeenten zich verenigd om de Participatiewet te implementeren.

Grensoverschrijdende samenwerking

De A2-gemeenten hebben de nadrukkelijke opgave om de grensoverschrijdende economie te stimuleren in samenwerking met gemeenten in Vlaanderen (zie tabel 2 economisch samenwerkingsverband opgericht door de gemeenten Cranendonck, Leudal, Nederweert en Weert, genaamd Hoge Dunk). Binnen de Hoge Dunk werken ondernemers, onderwijsinstellingen én overheid (drie O's of Triple Helix) samen aan een sterke regio met een gezond economisch klimaat waar het voor ondernemers en inwoners prettig werken, wonen en leven is. De technologische driehoek Eindhoven, Leuven en Aken wordt door vele gemeenten van groot belang geacht voor de internationale samenwerking. Zo heeft de gemeente Valkenswaard hiervoor de eerste contacten gelegd met partnerstad Tienen, Hamont-Achel, Neerpelt en Lommel.

Ten slotte ondernemen gemeenten op de grens met Vlaanderen voorzichtige pogingen tot samenwerking op toeristisch-recreatief terrein. Voorbeelden hiervan zijn de Kempengemeenten en de gemeente Heeze-Leende, die op het gebied van toerisme en recreatie samenwerken met de gemeenten Hamont-Achel en Neerpelt.

2.5 Waarnemingen van de adviescommissie

Algemeen

De adviescommissie stelt vast dat de regio over een heldere visie beschikt, dat er goede beleidsdocumenten zijn, dat er de afgelopen jaren successen geboekt zijn en dat de regio een koploperpositie in Nederland heeft op het gebied van Triple Helix-samenwerking. Daarnaast timmert de regio nationaal en internationaal aan de weg via onder meer de E3-overleggen in Den Haag, de doorvertaling van Brainport 2020 naar de brede regio Eindhoven-Leuven-Aken, inclusief belendende regio's als Venlo, Hart van Brabant en Zuid-Limburg.

Tegelijkertijd neemt de adviescommissie waar dat het kabinetsvoornemen om de Wgr-plus in te trekken, een katalysator lijkt te zijn voor discussies tussen de gemeenten in Zuidoost-Brabant. Verschillende aspecten spelen een rol:

- gebrek aan eenheid aangaande de toekomstige koers;
- onduidelijkheid over taken en bevoegdheden;
- rol en positie van de centrumgemeente;
- groter belang van de subregionale verbanden, met een negatieve werking op de samenwerking in het SRE;
- overdracht van taken van het SRE naar de provincie als gevolg van de nieuwe taakverdeling tussen provincies en gemeenten;
- budgettaire krapte als gevolg van het wegvallen van de additionele gelden.

Binnen SRE-verband, maar ook daarbuiten, komen de gemeenten er onderling niet uit. Uit de gesprekken wordt duidelijk dat er (te)veel spelers aan tafel zitten die allemaal zeggenschap willen hebben op basis van gelijkwaardigheid: afspraken over taken en bevoegdheden van de centrumgemeente Eindhoven en de burgemeester van Eindhoven als voorzitter van de regio kunnen niet gemaakt worden. De krachtige samenwerking in SRE-verband is aan het eroderen. Met name het handelend optreden van de vertegenwoordiging van de overheidsgeleiding in Brainport vraagt om verbetering.

De bestuurlijke verdeeldheid ondermijnt de geloofwaardigheid bij de andere partners in Triple Helix-verband. Een belangrijke motor voor verdere realisering van de Agenda van Brabant hapert en is toe aan revisie. Of anders gezegd, met betrekking tot de bestuurlijke samenwerking in het SRE is de huidige modus operandi onvoldoende duurzaam en gaat daarom niet werken. De adviescommissie is van mening dat het SRE lange tijd voorop heeft gelopen en zijn meerwaarde uitstekend heeft bewezen. Het succes van Brainport verdient dan ook een waardige toekomstgerichte opvolger.

Per 2015 moet het SRE, volgens een recent besluit, zijn doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een kleine servicegerichte organisatie die de regionale strategie uitwerkt op de thema's economie, infrastructuur en ruimte, ook het regionale stimuleringsfonds beheert. Andere taken die nu op regionaal niveau worden uitgevoerd, zoals taken op het gebied van gebiedsontwikkelingen, zorg, recreatie en toerisme, worden op subregionaal of lokaal niveau gelegd. De gemeenten bepalen zelf op welk schaalniveau en in welke samenwerking, ook met bedrijfsleven en kennisinstellingen, deze worden opgepakt. De gemeentelijke bijdrage aan de regionale samenwerking in het SRE wordt verlaagd om middelen vrij te maken voor het uitvoeren van taken op subregionaal niveau. De adviescommissie vindt dat dit recente besluit onvoldoende antwoord is op de hiervoor beschreven problematiek, omdat er onvoldoende mandaat is voor de bestuurlijke inbreng in Brainport en omdat er geen eenduidige congruente samenwerkingsverbanden gaan ontstaan.

Ook ziet de adviescommissie in haar rondgang dat er meerdere gemeenten in de regio zwaar onder druk komen te staan en soms zelfs dreigen om te vallen als gevolg van de financiële situatie, de grondproblematiek en last but not least de drie grote decentralisatieoperaties. Gemeenten zijn alle derhalve zoekende naar vormen van samenwerking en zoeken die vooral op de terreinen bedrijfsvoering en decentralisaties bij vergelijkbare gemeenten in

de subregio's. De subregio's hebben veelal een (te) geringe omvang en hebben tot op heden nog geen krachtige afspraken gemaakt omtrent taken, bevoegdheden, stip aan de horizon etcetera. De centrumgemeente dreigt zelf buiten deze discussie te staan, met uitzondering van de samenwerking op delen van de decentralisatietaken.

Resumerend biedt het vorenstaande een zorgelijk beeld. Zuidoost-Brabant, nog niet zo lang geleden uitgeroepen tot de slimste regio van de wereld, is cruciaal voor de economie van Brabant en Nederland. Deze regio kent als een van de weinige regio's economische groei, heeft zeer krachtige spelers, wordt gelijkgesteld met de mainports Schiphol en Rotterdam/haven wat betreft uitstraling en is daarmee van groot belang voor de versterking van de nationale economie. Cruciaal is dat alle betrokkenen in Brabant, gemeenten, provincie en partners in ondernemersland en onderwijs, bijdragen aan het verder versterken van de regio, het daadwerkelijk op één lijn krijgen van de drie mainports qua positie, middelen en bevoegdheden. Dit versterken dreigt echter in gevaar te komen als de gemeenten in de regio verdeeld zijn, als er zand in de raderen van het SRE komt, als de positie van Eindhoven niet versterkt wordt en als de overheden er niet in slagen om gezamenlijk, nationaal en internationaal, een vuist te maken.

De subregio's in beeld

Op dit moment is er een versnipperd beeld van subregionale samenwerking en ook zitten er verschillen in de wijze waarop samengewerkt wordt, de taken die behandeld worden, de doelen die worden nagestreefd en de kracht waarmee zaken worden opgepakt. Dit leidt tot het volgende beeld:

De Kempen

De Kempensamenwerking was een aantal jaren geleden een schoolvoorbeeld van SETA (Samen En Toch Apart). Op zaken als bedrijfsvoering en

sociale zaken zijn afspraken gemaakt over samenwerking, waarbij de taken afwisselend bij een van de samenwerkende gemeenten werden ondergebracht. De laatste jaren is deze samenwerking echter afgezwakt en thans is men zoekende naar nieuwe initiatieven om een 'doorstart' te maken. In een conferentie van colleges is de mogelijkheid van een ambtelijke fusie besproken. De besluitvorming ter zake stokt echter en het is duidelijk dat niet alle partijen op één lijn zitten.

Zo twijfelt de gemeente Bergeijk nadrukkelijk aan een dergelijke stap, omdat zij dit ziet als een opmaat richting herindeling. De gemeente Oirschot twijfelt eveneens, mede ingegeven door haar ligging en omdat zij geen resultaten ziet op het punt van kwaliteitsverbetering. Oirschot ziet samenwerking met de gemeente Best en het stedelijk gebied als een zeer logisch alternatief. Deze invalshoek van Oirschot maakt ook duidelijk dat het niet volstrekt helder is welke gemeenten tot De Kempen behoren. Zo zou ook de gemeente Valkenswaard als Kempengemeente gezien kunnen worden, evenals de 'Beersen'. Daarentegen is er sprake van gerede twijfel aan een dergelijke positionering voor Oirschot en voor een gemeente als Reusel-De Mierden, die qua ligging en problematiek evengoed zouden kunnen samenwerken met gemeenten als Hilvarenbeek en Oisterwijk in de regio Midden-Brabant.

A2-gemeenten

Ook de A2-gemeenten (Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard) werken al geruime tijd samen en hebben recent hun intentie tot intensievere samenwerking gerealiseerd door het aangaan van een gemeenschappelijke regeling. Aanvankelijk deed ook Waalre mee in deze samenwerking, maar deze gemeente is recent uitgetreden. Mede door het wegvallen van Waalre kunnen er twijfels geuit worden bij de omvang van de samenwerkende partijen en de slagkracht die dat oplevert. Waalre wil

zich nadrukkelijk aansluiten bij de stedelijke regio en bij de samenwerking Son en Breugel, Nuenen c.a. en Geldrop-Mierlo, maar dreigt geïsoleerd te raken.

Eindhoven en de andere campusgemeenten

Best, Veldhoven, Eindhoven en Helmond werken wat betreft de ontwikkeling van de campussen en daarmee de verdere versterking van de hightech nauw samen als campusgemeenten. Vastgesteld dient echter te worden dat de campusgemeenten niet in alle opzichten eensgezind zijn en dat dit kan leiden tot onduidelijke standpunten in de verdere economische ontwikkeling via Brainport. Tegelijkertijd werken alle gemeenten ook samen in andere verbanden, met woonvisies en dergelijke.

Dit leidt ertoe dat het steeds ondoorzichtiger wordt welke taak op welk niveau wordt opgepakt en dat de integraliteit van aanpakken verloren gaat. De agenda's van Brainport, SRE, campus en de stedelijke regio gaan daarmee door elkaar lopen. Los daarvan leidt deze onduidelijkheid tot veel onnodige bestuurlijke drukte en tot vermindering van daadkracht, en veroorzaakt de onderlinge verdeeldheid een verzwakking van de positie van Eindhoven in de Brainport-samenwerking.

De samenwerking tussen de Dommelvalleigemeenten

De gemeenten Son en Breugel, Nuenen c.a. en Geldrop-Mierlo willen dusdanig intensief gaan samenwerken dat er uiteindelijk een ambtelijke fusie gerealiseerd wordt. De plannen hiertoe bevinden zich in een vergevorderd stadium. Tijdens de gesprekken heeft de adviescommissie echter ook vastgesteld dat Nuenen c.a. in zeer zwaar weer verkeert (inhoudelijk, bestuurlijk en financieel) en dat ook Geldrop-Mierlo financieel gezien behoorlijke problemen kent. De logische vraag is dan wat de meerwaarde van deze samenwerking is en of de samenwerking van drie relatief kleine gemeenten leidt tot een

krachtige oplossing voor de gerezen problemen. Daarnaast zijn de drie gemeenten alle drie grensgemeenten van Eindhoven, werken de inwoners veelal in Eindhoven en maken zij gebruik van de voorzieningen aldaar en ligt een aantal stedelijke voorzieningen en het bedrijventerrein Ekkersrijt ook op het grondgebied van bijvoorbeeld Son en Breugel. Met rede kan derhalve getwijfeld worden aan het belang van een fusie met de rug naar de centrumgemeente, terwijl er in wezen sprake is van een gedeeld 'daily urban system'. Ten slotte dient te worden opgemerkt dat Geldrop-Mierlo een reeds heringedeelde gemeente is, bestaande uit twee kernen die georiënteerd zijn op verschillende gebieden/steden. Deze herindeling van tien jaar geleden, lijkt vooral gebaseerd te zijn op defensieve overwegingen en is niet in het belang van de regio.

De samenwerking tussen De Peelland-gemeenten

De colleges van B&W van de zes Peellandgemeenten (Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren) zijn hun samenwerking aan het versterken. Watertaken en Toezicht & Handhaving in de openbare ruimte zijn de eerste twee onderwerpen waaraan de colleges gezamenlijk uitvoering willen geven. Verdere uitwerking is nog nodig voor de onderwerpen Food, Recreatie & Toerisme, Belastingen & Verzekeringen, Personeel en Juridische zaken. Daarnaast worden de zogenoemde transities (Jeugdzorg, AWBZ) samen aangepakt. De thema's zijn daarmee bepaald. De vorm waarin de samenwerking moet worden gegoten is nog onderwerp van beraad. Op 1 januari 2014 moet het samenwerkingsverband er staan. De samenwerking in De Peel, een subregio van 225.000 inwoners, is voor Helmond een eerste prioriteit. Helmond is centrumgemeente van De Peel en vervult die rol al op een aantal terreinen (opvang, drugshulpverlening, werkplein). Transitie en decentralisaties versterken die rol. De samenwerking van De Peellandgemeenten geeft tevens

3 Visie en kader van de klankbordgroep

een positieversterking in Zuidoost-Brabant en in het stedelijk gebied met Eindhoven. Ook wordt steeds duidelijker dat kleinere gemeenten de expertise gaan missen voor de toekomstige taken dan wel kampen met geldproblemen. Op termijn is een ambtelijke fusie van de zes Peellandgemeenten een waarschijnlijke stip aan de horizon. Helmond staat hiervoor open, maar gaat het niet opdringen. Van belang is dat de samenwerking tussen De Peellandgemeenten (die als zodanig valt toe te juichen vanuit de optiek van versterking van bestuurskracht) niet divergerend mag werken in de samenwerking tussen Eindhoven en Helmond als de twee trekkende steden in het SRE-gebied.

Resumerend zien wij veel gesprekken over sub-regionale samenwerking, veel plannen, maar nog weinig resultaten en af en toe een processie van Echternach (De Kempen). Tevens is de verwachting dat de omvang van de subregio's, met uitzondering van De Peellandgemeenten, te gering is om bepaalde gedecentraliseerde taken zelfstandig op te pakken en slagkracht te organiseren. Daarnaast is het opvallend dat partijen zich zo lijken te organiseren dat er als het ware een buffer ontstaat tegenover Eindhoven. De tegenbeweging van Oirschot in de alternatieve zoektocht is dan ook het vermelden waard. De gemeenten in de regio profiteren allemaal van de economische motor van Eindhoven, maar bestuurlijke dominantie wordt kennelijk gevreesd in de ommelanden.

Bij de verdere ontwikkelingen van de subregio's is cruciaal dat in het takenpakket afgestemd wordt op het economisch belang van de regio, dat de slagkracht van Eindhoven als centrumgemeente versterkt wordt en dat alle subregio's voldoende omvang hebben om taken als Shared Service Centra in de bedrijfsvoering en samenwerking in het sociale domein te kunnen oppakken.

Naar de mening van de klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant² dient er een bestuurlijk Brabant te ontstaan dat kan schakelen en kan verbinden.

Het vermogen tot schakelen en verbinden is een belangrijke kernopgave voor het bestuur de komende jaren. Niet alleen met bestuurders onderling, maar zeker ook met andere partners, zoals ondernemers, onderwijs, onderzoeksinstellingen en maatschappelijke organisaties. Daarnaast moeten gemeenten ook onder minder gunstige omstandigheden adequaat kunnen functioneren. Zij moeten actief kunnen bijdragen aan het oppakken van bovenlokale vraagstukken. Ook dienen zij over een zodanige financiële spankracht te beschikken dat schommelingen in het inkomsten- en uitgavenpatroon kunnen worden opgevangen. De klankbordgroep vindt niet dat de spiegel die de adviescommissie de regio en de gemeenten gaat voorhouden automatisch moet leiden tot een structuurdiscussie. Niet de grootte van een gemeente is per definitie bepalend voor de bestuurskracht, maar de mogelijkheid om slim te schakelen en te verbinden. Het gaat om de bewustwording dat gemeenten over hun gemeente- en bestuurlijke grenzen heen moeten kijken voor kansen.

Naar de mening van de klankbordgroep is cruciaal voor het bestuur in Brabant:

1. versterking en vernieuwing economie als topprioriteit;
2. focus op economische topclusters;
3. omslag agrosector;
4. kwaliteit van landschap en leefomgeving in relatie tot economische ontwikkeling;
5. de weerslag van tendensen als vergrijzing en krimp op de samenleving;
6. sterke regio's;
7. regio's, steden en landelijk gebied.

De klankbordgroep heeft vitaal/krachtig bestuur als volgt omschreven:

- bestuur dat in staat is om de maatschappelijke opgaven te definiëren en het handelend vermogen heeft om deze om te zetten in uitvoering. Daarbij gaat het zowel om de ruimtelijke en fysieke terreinen (economie, infrastructuur, groen en dergelijke) als om de terreinen van zorg, onderwijs, welzijn, inkomen, veiligheid en dergelijke;
- bestuur met knowhow en het vermogen om te verbinden en te dansen tussen de schalen en tussen maatschappelijke en bestuurlijke partners;
- veerkrachtig bestuur, dat ook onder minder gunstige omstandigheden adequaat kan functioneren en maatschappelijke effecten weet te realiseren;
- bestuur dat van buiten naar binnen kan denken en handelen;
- bestuur met het vermogen om de wettelijke en autonome taken en de eigen ambities adequaat uit te voeren;
- robuust bestuur, dat zekerheid en continuïteit biedt.

² De klankbordgroep is ingesteld door Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant en bestaat uit een aantal vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners.

4 Aanbevelingen

4.1 Op weg naar verstedelijkte regio's

De adviescommissie wijst erop dat de bestuurlijke inrichting van Brabant ten dienste moet staan van een provincie die zich in economisch opzicht kan meten met de internationale topregio's. Wat dat betekent geeft het Telos-rapport 'Panorama Krachtig Brabants Bestuur' (23 november 2011) duidelijk weer. Het is een slag tussen concurrerende stedelijke regio's.

De ontwikkeling naar verstedelijkte regio's gaat verder dan de huidige gemeentelijke indeling van Brabant. Stedelijke gebieden raken met elkaar verknoopt, platteland en stad idem: grote regio's, die de grenzen van de huidige grote Brabantse steden overstijgen en waarin de Brabantse dorpen ook zullen opgaan.

De optimale schaalkeuze voor bestuurlijke inrichting bestaat, zeker voor de gemeente als eerste overheid met burgergerichte taken, niet. Er is, waar het gaat om publieke dienstverlening, eerder sprake van gelijktijdige ontwikkelingen, waarbij kleinschaligheid in de frontoffice gelijk op gaat met grootschaligheid van de backoffice (grote organisaties die dienstverlening op maat leveren), terwijl het op strategisch niveau vooral gaat om het samenspel van de Triple Helix, publiek-private samenwerkingsverbanden als coalities en/of regimes met gedeelde agenda's en gecoördineerde uitvoering van gemeenschappelijke programma's.

Vanuit dat referentiekader kijkt de adviescommissie naar de vraagstelling van '(veer)Krachtig Bestuur in Brabant' en dan onderkent de adviescommissie drie verschillende schaalniveaus, te weten:

1. de schaal van de strategische samenwerking, zoals economische keuzes en maatregelen die bijdragen aan het versterken van de (internationale) concurrentie en infrastructuur;

2. De schaal die nodig is om te komen tot de juiste keuzes op het terrein van beleid en beheer voor diensten in het fysieke en sociale domein (waaronder de nieuwe taken als gevolg van de decentralisaties). Grotere steden fungeren vaak als vestigingsplaats voor maatschappelijke organisaties die diensten leveren aan grotere werkgebieden in meer gemeenten. Ook ontstaan er steeds meer intergemeentelijke diensten om schaalvoordelen te behalen met het oog op het tegengaan van kwetsbaarheid, verhogen van kwaliteit en (samen) delen van kosten;

3. de operationele dienstverlening aan de burger, kort samengevat als: alle activiteiten gericht op 'schoon, heel en veilig'. Het gaat dan vaak om buurten, wijken en dorpskernen: het directe leefmilieu van de ingezetenen. Vaak betreft het hier bedrijfsmatig uitgevoerde diensten, al dan niet uitbesteed aan private ondernemingen.

Met deze driedeling in het achterhoofd ziet de commissie dat Zuidoost-Brabant feitelijk al een samenhangende stedelijke regio is, waarbij twee steden (Eindhoven en Helmond) centrumfuncties vervullen voor de negentien andere gemeenten in Zuidoost-Brabant. In het bijzonder Eindhoven en omgeving is het kloppend hart van de Brainportregio en uitgegroeid tot een Europese topregio met een hecht netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven, hoogwaardige maakindustrie en een innovatief Agro-Food Complex.

Op strategisch niveau is de samenwerking tussen de twee steden cruciaal om de regionale bestuurskracht te verstevigen, met Eindhoven als natuurlijke 'eerste' en Helmond als 'tweede' man. Dat zijn logische en voor de buitenwereld begrijpelijke posities, die overeenkomen met de economische rollen in de regio. Feitelijk zijn deze twee steden ook cruciaal bij de tweede schaal van samenwerking. Bij De Peelland-

gemeenten gaat Helmond als centrumgemeente ook rollen vervullen bij Jeugdzorg en AWBZ, terwijl zij deze functie ook al vervult bij de maatschappelijke opvang en drugshulpverlening.

Eindhoven is centrumgemeente voor de buurgemeenten: Best, Son en Breugel, Nuenen c.a., Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Waalre en Veldhoven en omliggende gemeenten, zoals Valkenswaard en Cranendonck. Daarbij merken we op dat Cranendonck ook een oriëntatie heeft op de gemeente Weert(L).

4.2 Aanbevelingen

Aanbeveling 1:

Versterk de Triple Helix door een betere gemeentelijke eenheid in met name het stedelijk gebied van en rond Eindhoven.

Zuidoost-Brabant is één van de drie belangrijkste economische regio's van ons land. Dat betekent dat de regio op een adequate wijze landelijk vertegenwoordigd moet zijn bij de E3. Er zal zwaar ingezet moeten worden om de bereikte resultaten in Brainport verder te verankeren en uit te bouwen. De Triple Helix-samenwerking zal verstevigd moeten worden doorgezet, aansluitend bij de nationale economische agenda en de Agenda van Brabant.

Eensgezind zullen de drie O's moeten inzetten op het binnenhalen van middelen en ook op het betrokken worden bij de cruciale nationale en internationale nota's. Brainport moet in de Top 3 van Nederland blijven en ook in Europa een leidende positie verwerven. Waar binnen SRE-verband nog geen eensgezindheid is, zal de provincie met Eindhoven en Helmond een tripartite-platform kunnen inrichten als voorloper van een nieuwe regionale samenwerking. Dat maakt de andere gemeenten ook duidelijk dat het belang van deze regio zich niet verdraagt met weinig productieve discussies over onderling gelijkwaardige posities van de regiegemeenten.

De adviescommissie vindt dat het SRE een waardige opvolger verdient en dat het van groot belang is dat de overheidsgeleding van Brainport slagvaardig en effectief kan opereren. De commissie ziet dat daarvoor twee sporen mogelijk zijn:

Spoor 1

Het eerste spoor is dat van intensivering/herijking van de samenwerking in het stedelijk gebied Eindhoven. De gemeenten in het stedelijk gebied komen tot vergaande afspraken (beleidsinhoudelijk, bestuurlijk-juridisch, organisatorisch, financieel) met bijbehorende delegatie van bevoegdheden aan de gemeente Eindhoven, waardoor deze gemeente vanuit één eenduidige regie met kracht en snelheid kan handelen als ware het de grondgebiedgemeente voor het gehele stedelijke gebied.

Spoor 2

Mocht het eerste spoor op korte termijn niet leiden tot het gewenste slagvaardige en effectieve samenwerkingsarrangement dan stelt de commissie voor dat Eindhoven met de omliggende stedelijke gebieden de gemeente Groot Eindhoven vormt.

Aanbeveling 2:

Decentraliseer de middelen voor economie, ruimte, wonen en mobiliteit van de provincie naar de gemeenten in het stedelijk gebied.

Ter ondersteuning van het bovenstaande zal ook de provincie moeten overwegen om, los van de Wgr-plusdiscussie, middelen te decentraliseren naar de gemeenten in het stedelijk gebied om kracht te kunnen blijven uitoefenen op de gebieden economie, ruimte, wonen en mobiliteit. Het ligt voor de hand om deze middelen bij afwezigheid van een krachtig regionaal bestuur via Eindhoven en Helmond te verbinden aan concrete uitvoeringsprogramma's, onder de voorwaarde dat dit een voorlopige constructie is in afwachting van de opvolger van het SRE.

Aanbeveling 3:

Verzwak de positie van het SRE niet door de gemeentelijke bijdragen aan het SRE te verlagen. De regio Zuidoost-Brabant verdient een sterk SRE en heeft daar ook middelen voor nodig.

In het kader van de transformatie van het SRE is besloten om de gemeentelijke bijdrage aan de regionale samenwerking in het SRE te verlagen om middelen vrij te maken voor het uitvoeren van taken op subregionaal niveau. De nadruk bij de voornoemde gebieden qua taken, bevoegdheden en middelen ligt regionaal en niet subregionaal. De voorgenomen herverdeling van middelen richting de subregio's zal dan ook ongedaan gemaakt moeten worden.

Aanbeveling 4:

Eindhoven en Helmond hebben een spilpositie binnen de regio Zuidoost. De twee gemeenten moeten deze rol erkennen en de provincie moet een krachtig signaal afgeven over het belang van de spilfunctie.

Er moet in de provincie geen onduidelijkheid zijn over de inzet van het provinciebestuur. In het belang van de Agenda van Brabant zal de provincie een duidelijk signaal moeten geven dat zij een krachtige regio wil met erkenning van de spilpositie van de twee trekkende gemeenten en een perifere rol voor de andere gemeenten. Dat zal de samenhang in de regio ten goede komen.

In de tussentijd zal, parallel aan deze maatregelen, een traject in gang moeten worden gezet voor een hernieuwde SRE-structuur, met een heldere governance. De bestuurlijke drukte kan worden teruggedrongen door daarbinnen subregionale clusters een plaats te geven in plaats van afzonderlijke gemeenten.

Aanbeveling 5:

Vergroot de slagkracht door drie of vier sterke subregio's te vormen en overlap in taken en bevoegdheden te voorkomen, te weten: regio (gemeente) Eindhoven, de Peellandgemeenten en één of twee regio's in het landelijk gebied/ (Groot) Kempen.

De adviescommissie acht het noodzakelijk dat er op dit schaalniveau congruente samenwerkingsverbanden komen waarin gemeenten samenwerken. Het zijn krachtige duidelijke subregio's waarin gemeenten exclusief met elkaar samenwerken. De gewenste stevigheid en robuustheid ontstaat door verbindingen tussen groot en klein/stad en platteland. Voor de subregio's betekent dit het volgende.

1) Regio (gemeente) Eindhoven

Bij aanbeveling 1 is opgenomen dat er of een goede delegatieregeling moet komen of een herindeling tot Groot Eindhoven³. In beide opties wordt er een congruent samenwerkingsverband gevormd.

2) De Peellandgemeenten

Een sterke regio rond Eindhoven heeft in de samenwerking in Zuidoost-Brabant een sterke counterpart nodig om mee te sparren, af te stemmen en gezamenlijk te zoeken naar een nog verdere ontwikkeling voor de brede regio. Een dergelijke subregio zien wij in een organische groei ontstaan in De Peel. Mede gedwongen door financiële problemen en de decentralisaties, zullen de gemeenten in De Peel samen met Helmond als centrum van De Peel het pad van intensieve samenwerking moeten inslaan. Helmond vervult daarbinnen een dubbelrol als enerzijds centrum van diezelfde Peel en daarmee trekker van onder andere shared services en decentralisatie en anderzijds als partner van Eindhoven in het versterken van Zuidoost-Brabant.

3) In het geval deze herindeling naar Groot Eindhoven plaatsvindt is het te overwegen om het deel Geldrop van Geldrop-Mierlo bij Eindhoven te voegen en Mierlo bij Helmond.

3) Het landelijk gebied/ (Groot) Kempen

Ten slotte de meer landelijke gemeenten in de regio. Nadrukkelijk zullen zij zich moeten gaan richten op een traject van niet-vrijblijvende samenwerking, om taken op het gebied van vitaal platteland en toerisme adequaat te kunnen oppakken. Uiteindelijk ziet de commissie één of twee sterke plattelandsregio's ontstaan in het westen en zuiden van de regio Zuidoost-Brabant. Deze plattelandsregio's zullen ook kunnen gaan steunen op de kracht van de stedelijke gebieden van Eindhoven en Helmond wat betreft de operationele taken en de beleidstaken op bijvoorbeeld het terrein van de decentralisaties.

De commissie realiseert zich dat hiermee voor de plattelandsregio('s) nog niet alle keuzes zijn gemaakt. Het is wel duidelijk dat het verstandig is dat Oirschot aansluit bij het stedelijk gebied van de regio Eindhoven, omdat Oirschot heeft aangegeven dat het behoefte heeft aan een kwaliteitsverbetering die de Kempen-samenwerking niet kan leveren. De adviescommissie beveelt aan om nader onderzoek te doen naar de vraag of er één dan wel twee plattelandsregio's moeten worden gevormd.

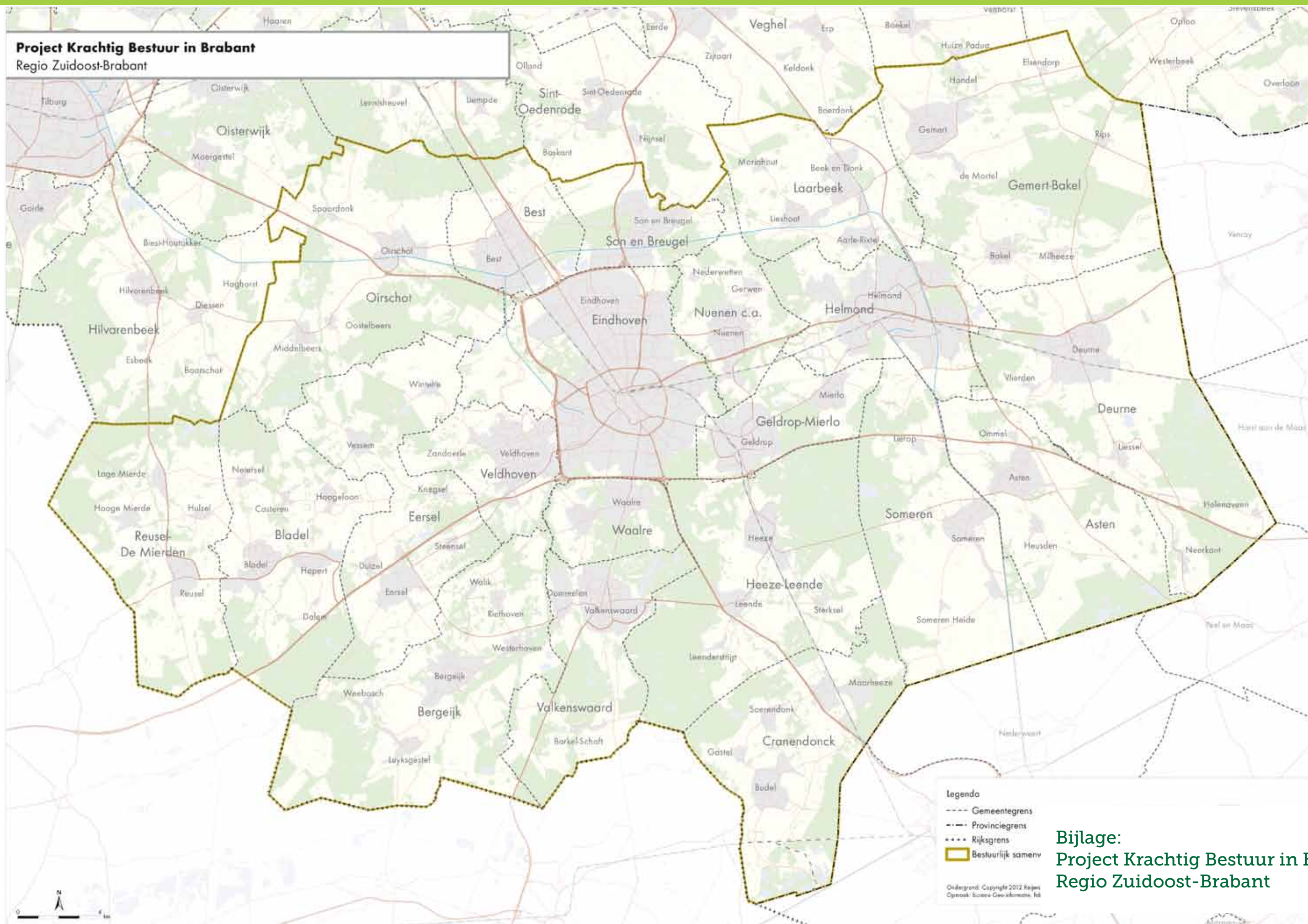
Aanbeveling 6:

Realiseer op korte termijn een herindeling van Nuenen c.a. en Waalre met de gemeente Eindhoven.

De gemeenten Nuenen c.a. en Waalre lijken reeds nu een serieus knelpunt tegen te komen bij de uitvoering van de gemeentelijke taken. Ook financieel bevinden deze gemeenten zich in een moeilijke positie. De adviescommissie beveelt aan om in deze gemeenten een bestuurskrachtonderzoek uit te voeren. Indien daarin het beeld van onvoldoende bestuurskracht wordt bevestigd, acht de adviescommissie het noodzakelijk om deze gemeenten op korte termijn te herindelen met Eindhoven.

Project Krachtig Bestuur in Brabant
Regio Zuidoost-Brabant

Bijlage:
Project Krachtig Bestuur in Brabant
Regio Zuidoost-Brabant

Bijlagen:

Taak/opdracht en samenstelling van de Adviescommissie en Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant.

Adviescommissie en Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant

Op 6 februari 2012 hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant zowel een Adviescommissie als een Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant ingesteld. Beide met een eigen taak en opdracht.

Opdracht aan de commissie

De opdracht aan de commissie bestaat samengevat uit het schetsen van een beeld van de actuele bestuurlijke organisatie in Noord-Brabant. De commissie gaat daartoe:

- voor elk van de vier Brabantse regio's Noord-oost-, Midden-, Zuidoost- en West-Brabant een beeld schetsen van de bestuurlijk organisatorische opbouw en kort beschrijven welke initiatieven binnen de regio's op het vlak van bestuurlijke organisatie te herkennen zijn;
- een beeld schetsen van het bestuurlijk profiel van de 67 Brabantse gemeenten.

De commissie voert hiertoe gesprekken met bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeenten en de vier regio's. Met gebruikmaking van vooraf verkregen informatie en de gevoerde gesprekken worden sterktes/zwaktes en kansen/bedreigingen van de gemeenten en de regio's in beeld gebracht. De commissie rapporteert, op grond van haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen aan het college van Gedeputeerde Staten, aan het bestuur van de Vereniging van Brabantse Gemeenten en aan de gemeenten en regio's.

Taak van de klankbordgroep

De taak van de klankbordgroep is het adviseren van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant over strategie en beleid over onder meer de toekomstbestendigheid van gemeenten ter realisatie van de Agenda van Brabant, de regionale en gemeentelijke taken en ambities en de ontwikkeling van een visie op de bestuurlijke organisatie van de provincie Noord-Brabant.

Verder denkt de klankbordgroep mee in de probleemanalyse, is klankbord naar de adviescommissie, en wonen de leden de regiogesprekken bij.

Samenstelling Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant

Adviescommissie	Achtergrond (niet limitatief)
Helmi Huijbregts (voorzitter)	lid Eerste Kamer, voormalig gedeputeerde, voormalig burgemeester Oosterhout
Gerard Daandels	voormalig burgemeester Deurne
Aart-Jan Gorter	directeur woningcorporatie Woonveste in Heusden, Haaren en Den Bosch, voormalig lid Provinciale Staten van Noord-Brabant
David Hamers	senior-onderzoeker Planbureau voor de leefomgeving en lector man & public space Designacademy Eindhoven
Jan Kerkhof	Adviseur openbaar bestuur; voormalig wethouder Veghel en Oirschot
Herman Klitsie	voormalig burgemeester Oss
Peter Mangelmans	voormalig burgemeester Best
Michel Marijnen	voormalig burgemeester Roosendaal
Marriët Mittendorff	voormalig wethouder en raadslid Eindhoven
Henk Willems	en voormalig waarnemend burgemeester Ommen
	voormalig burgemeester Heusden

Samenstelling Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant

Klankbordgroep	
Gerrit Jan Swinkels (voorzitter)	voorzitter SER-Brabant
Wout Barentsen	adviseur kwaliteit lokaal bestuur VNG/Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING)
Eugène Bernard	bestuursvoorzitter Ons Middelbaar Onderwijs (OMO)
Guy Buck	voorzitter Raad van Bestuur Zorgonderneming Schakelring
Bert van Dijk	voormalig directeur HRM Van Melle Perfetti
Joke Driessen	plantmanager Shell Moerdijk
Peter Glas	watergraaf Waterschap De Dommel
Wim van Lith	voormalig voorzitter Vereniging kleine kernen Noord-Brabant
Nol Verdaasdonk	directeur Brabantse Milieufederatie

KRACHTIG
BESTUUR
in Brabant

